

Antagen av kommunfullmäktige
2017-09-21 § 111

Program för uppföljning och insyn

i verksamhet som utförs av privata utförare

SÄTERS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

Syfte	1
Programmets omfattning	1
Definitioner	1
Mål och riktlinjer	2
Ansvar.....	2
Kravarbetet	2
Krav på att verksamhet bedrivs enligt mål, lagar, förordningar och föreskrifter.....	3
Krav på att den interna kontrollen är tillräcklig.....	3
Krav på att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt.....	3
Följa upp och återrapportera.....	4
Interna rutiner, system och kompetens.....	4
Former för uppföljning	4
Former för återrapportering	5
Öppenhet och insyn	5

Syfte

Vår grundlagstiftning ger alla svenska medborgare rätten till insyn i offentlig verksamhet. Då allt fler arbetsuppgifter läggs ut på entreprenad till privata aktörer har medborgares insyn försvårats och vem som har varit ytterst ansvarig för verksamhetsområdet gentemot sina medborgare har varit ottydligt. För att komma till rätta med detta ändrades kommunallagen så att kommunen nu har en skyldighet att kontrollera, samt möjliggöra insyn i, den verksamhet som lämnas över till en privat utförare. Medborgare ska kunna förvänta sig att kvaliteten på utförandet av arbetsuppgifter eller verksamhetsområden är densamma oavsett om den utförs av en privat aktör eller drivs av kommunen själv.

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över verksamhet till privata utförare. Men för att möjliggöra insyn ska kommunfullmäktige, enligt 3 kap.19b § kommunallagen, för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare. Syftet med detta program är att lyfta frågorna om uppföljning och insyn till en strategisk nivå för att fastställa omfattning, struktur och ansvar.

Programmets omfattning

Enligt 3 kap. 19 §§ kommunallagen ska fullmäktiges program omfatta följande punkter:

Kommunen ska

- kontrollera och följa upp verksamhet som enligt avtal drivs av en privat utförare, och detta arbete ska vara strategiskt och systematiskt
- genom avtal tillförsäkra information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn
- se till att kommunala företag ger allmänheten insyn i verksamhet som de lämnar till privata utförare
- tillgodose en informationsskyldighet då enskilda personer kan välja mellan olika utförare

Programmet omfattar all verksamhet som Säters kommun, samt kommunens bolag, upphandlar, inom alla verksamhetsområden, som tydligt riktar sig till och rör kommunens medborgare. Det kan handla om såväl hela verksamheter (till exempel särskilda boenden för äldre), som delar av en verksamhet med stor betydelse för medborgaren/brukaren (till exempel måltidsverksamhet och städning i skolan).

Programmet gäller för avtal med privata utförare som ingås efter att programmet har fastställts i kommunfullmäktige. Programmet får inte genomslag på gällande avtalsrelationer, där villkoren redan är reglerade.

Definitioner

Privat utförare definieras i kommunallagen som en juridisk person eller enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet. Begreppet privat utförare har ersatt det som förut kallades kommunala entreprenader. Det kan handla om olika företagsformer som aktiebolag, stiftelser, ekonomiska föreningar, enskilda firmor, idébundna organisationer osv.

Formellt överlämnas verksamheten efter en offentlig upphandling, främst enligt lagen om

offentlig upphandling (LOU), lagen om upphandling inom områdena vatten, energi och transporter (LUF) eller ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) samt genom att avtal tecknas mellan parterna.

Fristående skolor och förskolor definieras alltså inte som en privat utförare och omfattas därför inte av detta program. Inte heller kommunala företag inkluderas i denna definition men ska ändå, enligt kommunallagen, omfattas av detta program.

Mål och riktlinjer

Kommunfullmäktige har fastställt inriktningsmål som gäller för kommunens samtliga verksamheter. Även de kommunala verksamheter som drivs i privat regi, på uppdrag av kommunen, ska verka för Sätters bästa och arbeta för samma mål.

Kommunfullmäktige beslutade att de strategiska målen för mandatperioden 2015-2018 är:

- **Bostäder.** Utbudet av bostäder ska öka med 200 under mandatperioden.
- **Arbetsstillfällen.** I snitt sju nya företag per 1000 invånare ska startas varje år. Antalet sysselsatta ska öka med i snitt 40/år.
- **Skola.** Sätters kommun ska tillhöra de femtio bästa kommunerna i Sverige i SKL:S öppna jämförelser i grundskolan på – genomsnittligt meritvärde åk 9, - andel elever som har klarat alla delprov i ämnesproven i åk 3 och åk 6.
- **Miljömål.** Sätters kommun ska vara hållbart ur ett miljöperspektiv. Kommunens egna verksamheter skall bidra till ökad miljömedvetenhet i den egna organisationen samt bidra till en ökad miljömedvetenhet i hela kommunen.
 - Ett Miljöbokslut redovisas varje år med start vid 2016 års bokslut.
 - Plan för fortsatt miljöarbete samt mätbara mål tas fram efter att första bokslutet redovisas.

Kraven som ställs på den privata utföraren ska stå i rimlig proportion till verksamhetsområdets allmänintresse. Ju mer beroende invånarna är av verksamheten desto större är kravet på uppföljning och kontroll, samt att identifiera vilka risker som finns.

Kontroll- och uppföljningsarbete av verksamhet som bedrivs av privata utförare ska utformas på liknande sätt som för verksamhet i egen regi.

Ansvar

Den nämnd, eller kommunalt bolag, som ansvarar för det verksamhetsområde som ska överlåtas till en privat utförare är ansvarig för att ta fram de krav som ska ställas i upphandlingen, ta fram en plan för uppföljning, genomföra uppföljning samt återrapportera resultatet i enlighet med detta program.

Kravarbetet

För upphandlad verksamhet är styrmedlen begränsade eftersom förutsättningarna måste formuleras i förfrågningsunderlag och avtal. Det är därför av stor vikt att en analys genomförs i samband med ett beslut om att överlåta kommunal verksamhet på privata utförare.

I kravarbetet ska man beakta utförarens behov av att inte utlämna information som kan leda till ekonomisk skada för företaget, sk företagshemligheter. Av hänsyn till den privata utföraren begär man endast att få tillgång till den information man kan motivera att Sätters kommun, eller allmänheten, har behov av att få insyn i.

I kravarbetet ska man ta hänsyn till kostnaden för ökade kontrollfunktioner. Har verksamhetsområdet liten betydelse för medborgaren är det inte heller ekonomiskt befogat att ställa omfattande krav på utföraren.

De krav som ställs på den privata utföraren ska tas fram utifrån de tre perspektiven nämnda nedan, som enligt 6 kap. 7§ kommunallagen även ställs på ansvariga nämnder:

- att verksamhet bedrivs enligt de mål, riktlinjer, och föreskrifter som finns
- att den interna kontrollen är tillräcklig
- att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt

Krav på att verksamhet bedrivs enligt mål, lagar, förordningar och föreskrifter

Politisk vision och framtagna mål omvandlas här till krav för det specifika verksamhetsområdet. Kraven ska konkret ange hur måluppfyllelsen ska mätas. Detta kan innebära krav på t ex kvalitetsindikatorer, om sådana används i verksamheten.

Krav på dokumentation som visar att privata utförare uppfyller lagar och föreskrifter. Detta varierar alltså beroende på lagstiftning inom verksamhetsområdet, samt eventuella föreskrifter från normgivande myndigheter.

Krav på information om ägarförhållanden ska ställas.

Krav på bevis om att den privata utförarens ekonomi är i sin ordning ska ställas.

Krav kan även ställas på miljö-, integrations- och jämställdhetsarbete.

Krav på att den interna kontrollen är tillräcklig

Krav på information om den privata utförarens modell för kvalitetsarbete, i t ex ett ledningssystem, kan ställas om det anses vara av stor vikt. Ta hänsyn till att dessa dokument inom vissa verksamhetsområden kan utgöra sk. företagshemligheter.

Information om den privata utförarens riskanalyser för vissa arbetsmoment, samt avvikelshantering, kan beroende på verksamhetsområdet betydelse för medborgaren ställas som krav.

Krav på att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt

Krav på övrig information som visar på kvaliteten på utförandet kan ställas, såsom t ex information om inkomna klagomål och synpunkter.

Krav på dokumentation ska, om det bedöms finnas ett behov, kunna presenteras som underlag till utvecklingsarbete.

Följa upp och återrapportera

Respektive nämnd ska följa upp och kontrollera verksamheten för att säkra leverans enligt avtal, för att förutse och upptäcka avvikelser samt för att möjliggöra allmänhetens insyn. Efterlevnad av programmet står under kommunstyrelsens uppsikt, liksom genom kommunrevisorernas granskning.

Interna rutiner, system och kompetens

Interna rutiner för kontroll, inom Sätters kommun, ska vara tydliga med utpekade ansvarsroller, för fakturahantering samt övriga kontrollfunktioner som bedöms vara viktiga. Om det bedöms finnas en risk med att samma personer innehar samma kontrolluppdrag under en längre tid ska det stå med i rutinen hur detta ska hanteras.

Verksamhetssystem ska, där det är tillämpligt, utformas så att de innehar de funktioner som är nödvändiga för att utföra kontroll.

De som är ansvariga för kontrollen ska få den utbildning som krävs för att utföra sitt uppdrag.

Alla komplexa avtal ska granskas av personer med specialkompetens inom verksamhetsområdet, innan undertecknande, för att förebygga otydligheter som kan leda till felaktigheter i fakturering.

Former för uppföljning

Alla avtal ska följas upp med jämna intervaller under avtalsperioden. Hur ofta ska framgå i nämndens plan för uppföljning, som tas fram i samband med kravarbetet.

Beroende på vikten av arbetsuppgifterna och den betydelse de har för medborgare kan det även behövas göras mer riktad insyn/uppföljning.

Former för uppföljning som kan bli aktuella för det specifika verksamhetsområdet ska framgå av avtalet med den privata utföraren.

Vad	Hur	Kommentar
Regelbunden insyn/uppföljning	Kontrollera att verksamheten arbetar utifrån avtal, överenskommelser, lagar och regler	Kommunen har insyns rätt i fristående skolor belägna inom kommunen. Kommunen har därigenom rätt att hålla sig informerad om den fristående skolans verksamhet, däremot inte att göra påpekanden eller utfärda förelägganden. Den rätten är förbehållen Skolinspektionen. Uppföljning görs av kommunen utifrån uppdrag/avtal/överenskommelser, lagar och regler.
Riktad insyn/uppföljning	Oanmälda besök Dialog om fokusområden	Riktad insyn/uppföljning görs på förekommen anledning utifrån behov av att granska en specifik fråga eller efter ett inkommet

	Ge en översiktlig bild av förhållandena på ett stort antal verksamheter	klagomål.
Individuppföljning	Kontroll av att enskild som får någon insats från kommunen får rätt stöd i överensstämmelse med eventuella beslut samt att uppdraget genomförs enligt avtal.	Utövas av handläggare inom respektive verksamhet

Former för återrapportering

Redovisning för uppföljning av hur en privat utförare utför avtalade arbetsuppgifter ska återrapporteras i årsredovisningen.

Öppenhet och insyn

Privata utförare omfattas inte av offentlighetslagstiftningen men Sätters kommun eftersträvar att det ska finnas insyn i all verksamhetsområden, oavsett utförare. Det ska tydligt framgå av Sätters kommuns hemsida vart man ska vända sig för att få information om verksamheten, samt ta del av de dokument som nämnden säkerställt genom avtal.

Informationen ska även kunna presenteras på saklig, relevant, jämförbar och lättillgänglig sätt, så att medborgaren ska kunna jämföra de privata utförarnas kvalitet.